

پالەوانی میدیای ئازاد

مەنسور تەفیووری

لەچەند هەفتەی رابردوودا ئاگامان لەدەرهکەوتنی پالەوانێکی سەیریوو لەنتۆ میدیاکانەوه، پالەوانێک که لەپرو لەچرکەبەدا ئالای ئەوهی هەلکدر که ئەوه نەندۆخ حەقیقەتی شاراوه نەزانراوی لەنتۆ مێژووی نەینیدا نۆزبۆهتەوه هەر ئەم نۆزبۆهتەوه، ئەو لەنۆسەرانی رەسمیی مێژوو جوێدەکاتەوه: بانگەکش زۆر بە نیشتیاباو لەلایەن بەشێکی زۆری میدیاکانەوه گۆیژرایەوه و لەپ ئەم کەسە بوو بە باسی هەموو شوێن و جێگەبەکو دواتریش خۆی ئەو میدیاش که بەرھەمی مێنابوو، بە سانای پەنایان برده بەر گوتاری قوربانیسازییو خۆشیان وەک قوربانی نواند. ئەم بانگدەرهی حەقیقەت عیرفانی قانعی فەرد بوو که لە گۆفاری لقیبەوه دەوادو لقیبەش هەموو بانگەشەکانی ئەوی کردبوو مانشتیی بەرگی یەکەمی دەرەوی خۆیو بە هەللاوه گورەکرابوو چما دواي ئەم وتانە ئەم حەقیقەتە مەگۆیانە بریارە جیهان بگۆرێتو بەمش دیسان خۆتێرو کۆی کایەي ژوورنالیستی ماوهیەکیتر بە شتیگەوه سەرقال بوون که لە بنەرەدا هیچ بەهایەکی نییەو تەنیا زبەحەقیقەتە.

قانعی فەرد بانگی ئەوه دەدات که ئەم حەقیقەتە گەرەویی پێشە که " لە نێوان قازی محەممەدو مەلا مستەفا" دا ناکۆکی هەبووو ئەمانە یەکیان خۆشەوویستووو ئەو لە شوێنێکی نەینیی، جا تاریکخانە سەیرهکانی تاران بێت که رەنگە تەنیا ئەو بێوانی بۆی بچێت یان ئەرشیفتیکی نەینیی که تەنیا دەستی ئەوان کەسانی پێدەگات، نۆزبۆیهتەوه که ئەمانە ناکۆک بوون. هەند. دەربارەي ئەم بانگە پێویستە ئەوه بگوترێت کە راگەباندنی بوونی ناکۆکی لەنتۆ هیچ گروپو تەناتە

کۆمەلگایەکیشدا کاریکی تازه نییەو هچیش پێوهندی بە حەقیقەتەوه نییە، نامازە بۆ هەبوونی ناکۆکی کردنی ئەمە بە نیشانەي پێوهندی بە حەقیقەتەوه نیشانەي بێناکییەکی گوروییک خواون ناکۆکی ناوکییە که پێی دەگوترێت ئانتاگۆنیزمو بەرزکردنەوهي ئەم ناکۆکییە بۆ ئاستی حەقیقەتە کە پێوهی ناسینەوهي مێژوونووسی رەسمییە، واتە ئەوه مێژوونووسی دەربارییە کە کۆی مێژووی کۆمەلگاکانو ناکۆکیەکانیان دەگوشیتە مێژووی یەک یان چەند سەرکردو ژێرەوهو لێرەوش مێژوویان پێدەبەخشیت، مێژوونووسی دەربارییە کە هەموو مێژوو لەبەک سیمادا چرەدەکاتەوهو کتیبی هەزاران لاپەرەبیان دەربارە دەنوسیت، ئەوه مێژوونووسی رەسمییە کە نازانیت مێژووی راستەقینە نەک مێژووی سەرکردەو ناکۆکیەکانیان، بەلکو مێژووی ئەو رەنجە بێ سەروشوتنایە کە هیوایان بەم بزوتنەوانە بەستوو، مێژووی راستەقینە مێژووی قوربانییانی دیروکی درێژی سەروکوو مێژووی هیوا بەدینەهاتووکانە، ئەوه مێژوونووسی رەسمییە ئەم ئایدیایانە لەبیردەکاتو بە ناکۆکی سەرسامە، ئەوه مێژوونووسی رەسمییە کە هەر وەک دیکتاتۆرەکان، بە کردنی ناکۆکی بە شتی سەیرو ئاسایی، داواي کۆمەلگای بێ ناکۆکی دەکاتو زێگە بۆ سەروکوو خۆش دەکات، مێژوونووسی نارەسمی پێویستە بیري بێت کە خەلک دەزانن سەرکردەکانیش کەسانێکی ئاسایین بە تواناییو ناتوانی تایبەتی خۆیانەوهو تەنیا ئەوهیە کە لە پیمانێکی نەنوسراوو هێماییندا خەلک متمانەي خۆیان دەبەخشن سەرکردەکانو چ کاتیش پێویستە بێت ئەم متمانەیان لێدەستێننەوه. ئەم نەزانینو لەبیرکردنەوه هەر هیچ

نەبێت ئەوه ئاشکرا دەکات کە ئەوهی رێبەر بۆنەهری دەستدانە نووسین بسووه لای ئەم بانگدەرە نۆییە، نەک سەوادێ حەقیقەت، بەلکوو راکێشانی بری زیاتری بەرخۆرو گوێگرە کە هەمان

»

لەم چەند سالەي دوايیدا گەلی نموونەي وەها هەیه کە بە یەک شەوو تەنیا بە پشتو پەنای گوتاری قوربانیسازي و خۆ بە قوربانی نواندن، لەپر بوونە ناوهندی کایەي ژوورنالیستی پالەوانی میدیای

»

مۆرکی کاری ئەو کۆمپانیایانەي هەیه کە بە بێ پێوهر بانگی ئاوهدانیمان بۆ دەدەن و تاقە مەبەستیشیان تەنیا فرۆشی زیاترو زیاترو کارو کاسبییە، ئەم بانگەشدا کولتور بە تەواوی دەرواوت بکێتە مەیدانی کارو کاسبی. بەلام جگە پرسیار لەمیتۆدی ئەم چەشنە نووسینەي مێژوو، خالی جێگە سەرئەو بەلامارەيە کە میدیاکان بۆ گواستەنەوهي ئەم هەوالە دایان و چما

هەر کەس لێی دواکەوت ئەوه سەنگی ئەسارەو کۆتایی کاربەتسی، واتە ئەم بانگە توانی کۆی کایەي ژوورنالیستی بە خۆیوه خەریک بکات. هەر بەم پێشەش پرسیاری راستەت ئەوهیە پرسیار لەکام ناوکۆیدیایە ئەم جۆرە سیمایانە دەتوانن بە سانایي دروست ببنو کە کێشەکش تەواوبووو دواي سەیرتکرد بیینی کە تەنیا لاپەرە رەش کراوەتەوهو کەسێک یان کەسانێک ژێستی قوربانیان گرتووو کەچی هیچ شتیگ ئاشکرا نەبوووو شتەکان تەنیا لێتەر بوونەوه.

لەم چەند سالەي دوايیدا ئاگامان لەگەلی نموونەي وەهایە کە بە یەک شەوو بە بێئەوهي هیچ شتیگان بە کایەي کولتوروي زیاد کردبیتو تەنیا بە پشتو پەنای گوتاری قوربانیسازي و خۆ بە قوربانی نواندن، لەپر بوونە ناوهندی کایەي ژوورنالیستیو پالەوانی میدیایي (رۆژگارێک ئەم پالەوانانە بە شارگۆرێنیک دەیانوتنی ئەم کارە بکەن). ئەم پالەوانە میدیازادە دەتوانیت لەناخی ئەو کایەوه لەدایک بێت کە پێشتر تێیدا کەسێک دەتوانیت ژانی شەخسی کەسێکی دیگە بکاتە راپۆرتو کەچی بە قوربانی وەرگیریت (گشتاندنی کێشەي شەخسیمان بیره لەگۆفاری جیهان و بەلگەدا کە سەنگی کۆی کایەي ژوورنالیزمی شکانو دەسەلات خۆشی ویستبای نەبێدەتوانی ئەوه بکات)، لەو مەیدانەوه لەدایک دەبێت کە تێیدا بۆ بانگی حەقیقەت تەنیا بپووستە بتوانی ژانی شەخسی کەسانی دیگە ئاشکرا بکەي، ئەم جۆرە پالەوانە لەو فەزادا لەدایک دەبێت کە تێیدا خۆنەر تەنیا بە هەستی دەرووژێنێتو خۆنەر تەنیا وەک کریار سەیر دەکریت، لەو دایەدا بەرھەم دێت کە تێیدا جێتو نووسین دەتوانیت زیاتر لەلێکژێنەوه کاریگەر بێت، لەو کایەدا لەدایک

دینارتی و هەلەبجە!

– ناحییەي دینارتی، لەسالێ ۱۹۶۳ کە جاشە ژێبارییەکان پەیوهندییان کرد بە مێنەي خەبسیەوه لەگەل کۆمەلچاکییان، داگیریان کرد، ئەوسا تەنیا ۲۰ مال لێی نیشتهجێن بوو، ۱۴ی کریستیانو ۶ موسلمان، دانیشتوانەکیان هەموو تارومار کرد، نازانم گۆرستانەکیان بینیسووه، بزبان چەند گۆرې پێشەمرگە، یان قوربانی چەکی کیمیایي، یان هاروولانی سقیلی شەھید یاخود جاشی لێی؟ کەچی ئیستما باشترین خەمەگوتاری پێشەکش ئەکرێتو مەرگەزێ قەرارە. خەمەگوتاریو ژانیان لەخەلکی هەلەبجە گەلەک باشتەر. کاران بۆ چەند دیناریک خەلکی ئاكرتيان دەکوشت، ژنیان بە مارەبیوه بە پیاو بە تەلاق دەدا، بەلاماری کچانیان دەدا، برأ هەنووکە نەک تەنیا دینارته هەموو لادێ کرستان نشینەکانی نەهله هەر لەلایەن ئەوانەوه کراوه بە مستەوتەنات، دەسلێن کورد بۆ کرستانەکان مېهرەبانن، ئیتر لۆمەي کرستانو ئێزیدی بۆ ئەدەکن ئەگەر ئیعلانی خەباتی چەکداریش لەدژی دەسەلاتی کوردی بکەن! تکایە زەویو گوندو مالی داگیرکراویان بۆ بگەڕێنەوه.

نەوشیروان مستەفا):

ئەسولوی مەملەتێسی سیاسییان لەمەملەتێسی چەکارەوه بۆ مەملەتێسی سیاسیی گۆرې) قووبەسەرمان تا ئێوه فاریزە بە رومانو وشەتان بە فیشک دەدایەوهو گرەوتان لەهەمووان بردهوه، سەلاح دوگەي بەسزمان تەنیا چەند نێزیکي نووسی، ئەگەر لەبەر دەستان بوايە بە زیندویی پێستیان لەهەشی دادەمالی ئیستاش بوون بە داھینەری نازادیو دیموکراتی؟ ئەمە دنایە هەموو بەھاو بۆچونەکان لەگۆراندایە، من هێندە دەزانم دادگای نازاد لەکوردستان هەبوايە یەک سەرکردەي کورد لەدەرەوهي زیندان دەبوايە ئەمایە!

چاودێر (عیباد ئەحمەد ئەندامی مەکتەبی سیاسي "ی.ن.ک" لەمیانی دینارتيکیدا لەبەرنامەي لیکدانەوهي هەوالسی کەنالی "کوردسات" داو لەوئامی پرسیاریکدا سەبارەت بەوهي کە ئایا تاجەند ناردنە دەرەوهي نەوت پەیوهندی بە "ی.ن.ک" سووه هەیه، رایگەیان"بەهیج شتیوہیک یەکیتی پەیوهندی بە ناردنەدەرەوهي ئەو نەوتەوه نیە"، کاکە عیباد نازانیت نەوتەکەي خۆي پێ دەگریت بەدەستی کەس ناودیو ناكرتي، ولات بۆ هاندەران بەجێ دەھێلێت، یەکیتی بە سزمانە باززرگانسی هەر نازانیت، تا گردەکەي کاکە عیباد لەخانەقین ئاوا ئاوا بێت، هەقی وایە کاکە عیباد هەقی بەسەر ئەم وڵامدانەوه نەبێت، لەنێوان گردو سیاست یەکیان هەلێژێریت.

ئاوینە "وہفدیکی یەکیتی بەنھێتی سەردانی نەوشیروان مستەفا دەکات"، ئەمەیان ئێسوہ لێی ئاگادارن، ئەي ئەو ریککەوتنەي کەس ناگای لێی نییە؟ ئەو پیمانامە دوو قۆلێانەي ئاشکرا نییە؟ ئەو گەمە سیاسیانەي تا سەر ئیتسک نھێتی؟ سیاست بنی قولە بۆیە هەموو چاریک گەنجان دەخنکێنیت.

– کوردستان نیوز "موشیر گەلالی دواي ئەوهي لەگۆنگرەي دووہمی حیزبەکەي بەبیانوی هەبوونی پەیوهندی مەلفادریتی حیزبی بەس لەلیستی ئەندامانی سەرکردایەتي سەراپەوهو .

خۆی بە لیکنی ئێوان دەزگای هەوالگری کۆمەلنی ئیسلامی لەقلەمدەدات. هەر ئەو پەیوهندیە نەینیانەي کۆمەل و حیزبی بەس وایکرد، موشیر گەلالی لەهەلێژاردنی پەرلەمانی عێراقدا ناوي بسپردیووتە سەرکردایەتي کۆمەلنی ئیسلامیش لەبەرامبەر ئەم هەلوێستەدا بێدەنگی هەلێژارد. " لەقوناعی حەملەي ئیمانی بەعسدا هەمسو ریککەوتنیک لەگەل بەعسدا حەلال بووه، تاوانی کاک موشیریش تەنھا ئەوہندەي بۆ پارتهکەي لینکیکی ئاکتیفی بە بەرھەم بووه.

– ئاوینە: سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتي یەکگرتو "پارتی چاودێری کارەکانمان دەکات"، ئەگەر ئەو نەکات ئەي بۆ ناوي پارتيیە؟ پارتی چاودێری هەموو پارتيک، هەموو تاکیک هەموو زۆکۆتو کە سیاسییەک، هەموو پارچە زۆکۆی خالییک، هەمسو کۆمپانیاو کارگەر و فابریکەیک، هەمسو باخچەو بنجە دارو بەردو گوندیک لەکوردستان دەکات، خۆی بەخواهەنداری هەموومان دەکات.

دروستکردنی بەرزترین تاوهر، لەسلیمانی نارەزایي هاوڵاتیانی لێدەکەوێتەوه

ئا: زمانکۆ ئیسماعیل

ماوهي دوو سالە کۆمپانیای (فالتکون) دەپوێت سێ تاوهری ۲۳ نھۆمی، لەگەرەکی سەرچنار، لەسەر رووبەري ۱۸متر زەوي دروست بکات، بەلام تاوهرکۆ ئیستما شارەوانی سلیمانی، بێناگایە لەچۆنیتی دروستکردنی ئەو تاوهرانە، دانیشتوانی ناوچەکەش بەدروستکردنی ئەو پرۆژەي ناراژینو سکالای یاسایی لەسەر خاوەنەکەي تۆمار دەکەن.

دروستکردنی تاوهری بەرز لەناو گەرەکەکان هاوڵاتیان بێزار دەکات

بەلام تائیسیتا ئیمە نازانین بەمولکی هی کێی، چونکە سورە قەیدو تاپۆی رەسمی ئەو کارەمان پێ نەگەیشتووہ. هەرۆها ووتیشی "بەشی زیادەرەوي لێژنەي بەواداچونەوه چەند چاریک سەردانی ئەو شوێنەیان کردوہ، بەلام هیچ زانیارییەکیان نەداوینەتس، پێیان گوتوین (زانیارییەکان لای پارێزەرەکەمانە). سەبارت بەوہش کە لەشوێنی نیشتهجێبوندا ناویت بینا لەپێنج نھۆم بەرزتر بێت، ئەو بەپرسیاری شارەوانی وتی "شارەوانی بەپێی شەقامەکان بەرزێ نھۆمەکان دیاری دەکات، ئەگەر شەقامیک پانی ۲۰ مەتریبێت ئەوا، پادەي پوناکۆی تیشکی خۆی تیادا رەچاو دەکریت، بەنیسبەت ئەم تاوهرەشەوه هەمان پرگەي یاسای دیگریتەوه، تائیسیتا ئەو ۲۳ نھۆمە بریاری تەواي لێتەرەوه چي لێدەکریت، وه نەخشەو زانیارییەکانی ئەو بینا بەمان بەدەست نەگەیشتووہ. هەرۆها باسی لەوہشکرد کە تەنیا شارەوانی بەپرسیار نییە، لەو تەلارە باززرگانییانە "بەلکو دەستەي

وہەرھێنانو گەشتو گوزاریش لێی بەپرسیاران". هەر دەربارەي ئەو تاوهرانە سەرۆکی شارەوانی سلیمانی، خەسروو کەمال دەلیت "ئیمە زانیارییمان لەسەری نییە، ئەتێستادا هیچ شتیگمان لەبەردەستدا نییە".

کروپونەتەوه، مەرجی ئەوان بۆ من ئەوه بوو کە ئەو زەوییە بکەم شتیکی تاییت بۆ شاری سلیمانی، بەلام لەبری ئەوهي دەستخۆشیمان لێیکەن، لەبەر شتی تاییت بەخۆیان، شکاتیان لیکرودین، لەکاتیگدا ئەو کارەي ئیمە، دەبێتە سەر بەرزبیکە بۆ شاری سلیمانی و گەرەکەکش".

قوت: یەحیا ئەحمەد

جوانترین و بەرزترینو بەنرخترین پرۆژە لەعێراقدا، ئەوهي کەکردومانە یاسایی، بابێن سەیری نەخشەي بیناکە بکەن" دەریارەي داواکاری هەلوہساندەوهي کارەکانیان وەک خەلکی ناوچەکە داوادەکەن، ناوبراو بە توندی ئەوهي رەت کردو وتی "نزیکي ۳ بۆ ۴ ملیۆن دۆلارمان خەرچکردوو، ئیستما دەکریت کارەکانمان هەلوہشینیئەوه". لەلایەکی ترەوه عامر کەمال سەرپرشتیاری پرۆژەکانی کۆمپانیای فالتکون، جەختی لەسەر ئەوه کردوہ کە نەخشەي کارەکیان داوہتە شارەوانی سلیمانی، بەلام ئەوهشی نەشاردوہ کە پێشتر کێشەیان لەگەل شارەوانی هەبوہ، ئەو وتی "بەلام دەمانەوت ئەو کێشانە بەرێ بکەینو مۆلەتەکەي تەواو بکەین"

سەبارەت بەداواکاری خەلکی ناوچەکەش بۆ راگرتنی کارەکانیان وتی "خەلکی ناوچەکە کە پێیان وایە نرخی خاوەکانیان دادەبەزێ ووتی "لەسەر چي ئەساسیک نرخی خاوەکانیان دادەبەزێت؟، ئیمە ئەو ناوچەي لەشوێنی زێلو خاشاکی بەرماوهي خۆیانەوه، دەگۆرینە سەر ناتوانن ۱۸ دۆمی ئیمە لەناوہرن".

نزیکي ۳ بۆ ۴ ملیۆن دۆلارمان خەرچکردوو، دەکریت کارەکانمان هەلوہشینیئەوه

»»»»

خاوەنی کۆمپانیای فالتکون لەسلیمانی نەوزاد جاف، ئەوه روون دەکاتەوه، کە ئەو سێ تاوهر دەبێتە بەرزترین تاوهر لەعێراقدا، دەربارەي خاوەنداری زەوییەکەش وتی "زەوییەکە هی کۆمپانیایی نۆکان بسووه من لێم